

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

9/s (3) 2023

2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 5/9 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемурастов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарқанд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодири Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

<i>Шарипов Шоҳруз Фахриддин ўғли</i> ХОРИЖИЙ МАМЛАКАТЛАРДА ХУСУСИЙЛАШТИРИШ СИЁСАТИ ТАРИХИ	9-14
<i>Хо'jamuratov Umarjon Rustamovich</i> O'ZBEKISTONDA QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	15-22
<i>Raxmanov Zafar Odilovich, Aloxunov Alisher Axmadjonovich</i> FARG'ONA VODIYSI YODGORLIKLARIDA ANIQLANGAN TAMG'ALI SOPOL IDISHLAR.....	23-26
<i>Mirhakimova Feruza Xoldorjon qizi</i> МАНМУДХО'JA ВЕНБУДИЙ УY МУЗЕYI ТАРИХИ	27-31
<i>Жабборова Ойдина Ихтиёржон қизи</i> XX АСРНИНГ 20-30 ЙИЛЛАРИДА МАҲАЛЛИЙ ТАРАҚҚИЙПАРВАРЛАР ТОМОНИДАН ИҚТИДОРЛИ ЁШЛАРНИ ГЕРМАНИЯГА ЎҚИШГА ЮБОРИЛИШНИНГ ТАШКИЛ ҚИЛИНИШИ.....	32-35

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

<i>Эшов Мансур Пулатович, Насырходжаева Дилафруз Сабитхановна</i> ЯШИЛ ИҚТИСОДИЁТ КОНЦЕПЦИЯСИ ВА УНИНГ ШАКЛЛАНИШ ХУСУСИЯТЛАРИ	36-43
<i>Шадманов Эркин Шеркулович</i> МЕТОДОЛОГИЯ ОЦЕНКИ ВЛИЯНИЯ ДЕТЕРМИНАНТ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ НА ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ	44-52
<i>Асатуллаев Хуршид Сунатуллаевич</i> ДАВЛАТ ФИСКАЛ (БЮДЖЕТ-СОЛИҚ) СИЁСАТИНИНГ ИҚТИСОДИЙ ЎСИШ ВА БАНДЛИККА ТАЪСИРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ.....	53-60
<i>Кулибоев Азамат Шоназарович</i> ДАВЛАТ ТИББИЁТ ТАШКИЛОТЛАРИНИ БЮДЖЕТДАН МОЛИЯЛАШТИРИШ ЖАРАЁНИ ТАҲЛИЛИНИНГ НАЗАРИЙ-УСЛУБИЙ ЖИҲАТЛАРИ.....	61-68
<i>Razzaqova Durdon Adashboy qizi</i> IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA BUXGALTERIYA DASTURINING AFZALLIKLARI VA KAMCHILIKLARI.....	69-76
<i>Muminova Elnorahon Abdugarimovna, Uraimjonov Azizbek Raxmonjon o'g'li</i> YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIGA MANBALARINING O'RNI	77-86
<i>Эргашев Отамурод Тоштемурович</i> КИЧИК БИЗНЕСНИ МОЛИЯ-КРЕДИТ МЕХАНИЗМЛАРИ ОРҚАЛИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ЙЎНАЛИШЛАРИ.....	87-93
<i>Matyoqubova Dilfuza Olimboyevna, Qobulov Ozodbek O'ktamboy og'li</i> MINTAQALARDA GLOBAL OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGI VA QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHDA TADQIQOTNING O'RNI	94-97
<i>Isaqova Zebo Murodovna</i> DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINI RIVOJLANTIRISHDA LOYIHA BOSHQARUVI STANDARTLARI INTEGRATSIYASI.....	98-104
<i>Улашов Алибой Рашид ўғли</i> ҚОЗОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИҚТИСОДИЁТИНИ РИВОЖЛАНИШИДА МИНТАҚАВИЙ ТАФОВУТЛАРНИНГ ЎРНИ	105-113

<i>Матюсупов Бунёд</i> АҚЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ТУРИЗМ ДЕСТИНАЦИЯЛАРИ ВА ШАҲАРЛАРДА САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШ	1114-123
<i>Мухитдинова Камола Алишеровна</i> ИҚТИСОДИЁТДА ИНВЕСТИЦИОН ФАОЛИЯТИ ВА УНИ БЕЛГИЛОВЧИ ОМИЛЛАР	124-131
<i>Ҳакимов Ҳакимжон</i> ДАВЛАТ ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАРИ БЎЙИЧА ДАРОМАДЛИЛИК ЭГРИ ЧИЗИҒИНИНГ ШАКЛЛАНИШ ХУСУСИЯТЛАРИ	132-141
<i>Achilova Ramziya A'zamovna</i> ISHCHI KUCHI VA UNING BANDLIGI	142-149
<i>Nasriddinova Dildora Shukrullayevna</i> OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQOTLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA MODELLARINI YARATISH	150-157
09.00.00 - ФАЛСАФА ФАНЛАРИ	
<i>Хайридинов Аббосхон Анварович</i> YOSHLAR ORASIDA MAFKURAVIY TAHDIDLARNI OLDINI OLIHDA HUQUQ TARTIBOT ORGANLARINING VAZIFALARI	158-162
<i>Jurayev Alisher Tulqinboyevich</i> TA'LIMGA OID DAVLAT SIYOSATINI AMALGA OSHIRISHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLARNING IJTIMOY AHAMIYATI	163-170
<i>Бекбаев Рауф Рустамович</i> ТРАДИЦИОНАЛИЗМ В ФИЛОСОФИИ КОНФУЦИАНСТВА.....	171-176
<i>Qayumova Aziza Toshmuradovna</i> IBN XALDUNNING SOSIOLOGIK QARASHLARINI O'RGANISHNING METODOLOGIK JIHATLARI.....	177-183
<i>Shokirov Mubin Rustamovich</i> MILLIY O'ZLIKNI ANGLASHDA TARIXIY TAFAKKUR MADANIYATINING O'RNI VA AHAMIYATI.....	184-188
<i>Нуруллаева Зулхумор Сидаматовна</i> МАҚОМ САНЪАТИ БАДИИЙ-ЭСТЕТИК ХУСУСИЯТЛАРИНИНГ ФАЛСАФИЙ ТАҲЛИЛИ	189-193
<i>Наврўзова Гулчеҳра Нигматовна</i> “ҲУШ ДАР ДАМ” МОҲИЯТИ: МЕТАФИЗИК ТАҲЛИЛ	194-199
<i>O'razov Bobir Baxtiyorovich</i> IJTIMOIY DAVLATNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI: VUJUDGA KELISH SHARTLARI, BELGILARI VA FUNKSIYALARI	200-204
10.00.00 - ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ	
<i>Xolmatova Malika Ibadullayevna</i> AD'JEKTIVLI IDIOMALAR: QO'LLANILISHI, KELIB CHIQISHI VA MADANIY AHAMIYATI TAHLILI.....	205-209

<i>Olga Filippova</i> CLUSTER IMPLEMENTATION OF FUNCTIONS OF REDUNDANCY MEANS.....	210-222
<i>Эргашева Асаль Эркиновна</i> СПЕЦИФИКА РИТМИЧЕСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ПРОЗЫ МАРИНЫ ЦВЕТАЕВОЙ	223-226
<i>Xaitova Gulhayo Tovasharovna</i> TILSHUNOSLIKDA “YAQIN – UZOQ” OPPOZITSIYASINING CHOG‘ISHTIRMA TADQIQI MASALASI (ingliz va o‘zbek tillari misolida)	227-231
<i>Rustamova Dilrabo</i> ATAMALAR LUG‘ATIDA LUG‘AT MAQOLASINING TUZILISHI.....	232-241
<i>Кдырбаева Бахытгуль Кеунимжаевна</i> ПАРНЫЕ СЛОВА В КАРАКАЛПАКСКОМ ЯЗЫКЕ: ОБЗОР ОСНОВНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ.....	242-248
<i>Fayziyeva Aziza Anvarovna, Sadirova Sitara Sobirovna</i> TARJIMA MUAMMOLARINI YECHISH STRATEGIYALARI	249-253
<i>Alaudinova Dilnoza Rustam qizi</i> FRAZEOLOGIK (TURG‘UN) BIRIKMALAR VA ULARNI TARJIMA QILISH USULLARI	254-260
<i>Erdonova Muxlisa Hoshim qizi</i> ORNITONIM KOMPONENTLI MAQOLLARNING LINGVISTIK TADQIQI.....	261-265
12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР	
<i>Zaripov Mirzali Miraliyevich</i> KORRUPTSIYA MUAMMOLARINING SABABLARI VA YECHIMLARI	266-270
13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ	
<i>Yuldashev Mengali Ziyaduloyevich</i> BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QITUVCHILARIDA MUSTAQIL ISHLASH KOMPITENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH.....	271-276
<i>Yarkinay Nurumbekova Anarmatovna</i> INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA MURABBIYLIK KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH PEDAGOGIK ZARURAT.....	277-284
<i>Sadullayev Dilmurod Baxtiyor o‘g‘li</i> INNOVATSIYA BOSHQARUV ASOSIDA BOSHQARUV XODRLARINI TAYYORLASH SIFATINI OSHIRISH OMILLARI	285-290
<i>Xudayqulova Zarifa Ummatqulovna</i> BO‘LAJAK PEDAGOGLARNI AKSIOLOGIK YONDASHUVLAR ASOSIDA MA‘NAVIY-MA‘RIFIY FAOLIYATGA TAYYORLASH IMKONIYATLARINI TAKOMILLASHTIRISH	291-301
<i>Бекчанова Солиха Давлатназаровна</i> ТИББИЁТ ОЛИЙ ТАЛИМ МУАССАСАЛАРИ ТАЛАБАЛАРИДА ДИВЕРГЕНТ ТАФАККУРНИ РИВИЖОЛАНТИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК ИМКONIЯТЛАРИ	302-307
<i>Xasanova Gulsanam Xusanovna</i> MAGISTRATURA TALABALARING TASHKILY-BOSHQARUV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK MODEL I	308-314
<i>Allanazarov Qo‘ldosh Olimovich</i> TALABALARNING TANLAGAN KASBIY FAOLIYATI VA IJODIY QOBILIYATLARINI INTERFAOL METODLAR ORQALI RIVOJLANTIRISH	315-319

<i>Umarov Nurbek Irkinovich</i> KVEST TEXNOLOGIYASINI TA'LIM JARAYONIDA QO'LLASH ASOSLARI	320-324
<i>Буранова Мадина Уктамовна</i> ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТРАДИЦИОННОГО И НЕТРАДИЦИОННОГО ВИДОВ ЧТЕНИЯ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ	325-330
<i>Зияева Хушнудабону Илхомжон кизи</i> ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ТЕХНОЛОГИЙ ФОРМИРОВАНИЯ РЕЧЕВЫХ НАВЫКОВ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ РУССКОГО ЯЗЫКА	331-339
<i>Toshpulatova Dilraboixon Sobirjonovna</i> BIOLOGIYA FANINI O'QITISH JARAYONIDA O'QUVCHILARNING KREATIV QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH	340-346
<i>Madaminova Nargiza Zuxridinovna</i> YOSHLAR MA'NAVIY MADANIYATINI YUKSALTIRISHDA IJTIMOIY FANLARNING AHAMIYATI	347-351
<i>Shomurzayeva Nasiba Xoshimovna</i> PIYODA YURISH SAYOHATLARNI TALABALAR O'RTASIDA OMMALASHTIRISH	352-356
<i>Xoliyorov Murod Shavkatovich</i> O'QUVCHI YOSHLARDA IJTIMOIY MOTIVLARNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHARTLARI.....	357-362
<i>Хамроқулова Дилнавоз</i> БОЛАЛАРДА ТАБИАТГА ДОИР ТАСАВВУР ВА ТУШУНЧАЛАРНИ ШАКЛЛАНИШИ....	363-366
<i>Tursunova Shaxzoda Baxromovna</i> TEXNOLOGIYA TA'LIMI O'QITUVCHILARINING IJODKORLIK QOBILIYATI VA BOSHQARUV MAHORATINI RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLAR.....	367-373
<i>Usmonov Abdurashid Norbo'tayevich</i> O'QUVCHILARDA DEVIANT XULQ SHAKLLARINING NAMOYON BO'LISHI VA TAHLILI	374-380
<i>Ўтанов Ўткир</i> ЎЗБЕКИСТОНДА ЎҚИТУВЧИ МАЪНАВИЙ ҚИЁФАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ КОНЦЕПТУАЛ АСОСЛАРИ	381-387
<i>Kuchkarov Bahodir Tashmurodovich</i> BO'LAJAK HARBIY OFITSERLARDA UMUMMADANIY KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK OMILLARI	388-392

Toshpulatova Dilraxon Sobirjonovna
Qo'qon davlat pedagogika instituti
Biologiya kafedrasida o'qituvchisi

BIOLOGIYA FANINI O'QITISH JARAYONIDA O'QUVCHILARNING KREATIV QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISH

Annotatsiya. Maqolada biologiya darslaridagi ijodiy topshiriqlarni o'quvchilarning kreativ qobiliyatlari, kognitiv qiziqishlari va mantiqiy fikrlashlarini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati to'g'risida fikr yuritiladi. Biologik ta'limda kreativ qobiliyatni rivojlantirish imkoniyatlari mavjud bo'lib, u o'quvchilarda bilim, ko'nikma va malakalarni tarkibiy tizimini rivojlantirishga asos bo'ladi.

Kalit so'zlar: kreativlik, ijodiy topshiriq, intellektual daraja, kognitiv qiziqish, mantiqiy fikrlash, terminologik diktant, muammoli izlanish.

Toshpulatova Dilraxon Sobirjonovna
Kokand state pedagogical institute
Teacher of the Department of Biology

DEVELOPING STUDENTS' CREATIVE ABILITIES IN THE PROCESS OF TEACHING BIOLOGY

Abstract. The article examines the role and significance of creative tasks in biology lessons in the development of students' creative abilities, cognitive interests and logical thinking. Biological education opens up opportunities for the development of creative abilities, which are the basis for the development of a structural system of knowledge, skills and abilities of students.

Key words: creativity, creative task, intellectual level, cognitive interest, logical thinking, terminological dictation, problem research.

Тошпулатова Дилрабихон Собиржонова
Кокандский государственный
педагогический институт, преподаватель кафедры Биологии

РАЗВИТИЕ КРЕАТИВНОСТИ УЧЕНИКОВ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ БИОЛОГИИ

Аннотация. В статье рассматривается роль и значение творческих задач на уроках биологии в развитии креативных способностей учащихся, познавательных интересов и логического мышления. В биологическом образовании открываются возможности развития креативных способностей, которые являются основой развития структурной системы знаний, умений и навыков учащихся.

Ключевые слова: креативность, творческая задача, интеллектуальный уровень, познавательный интерес, логическое мышление, терминологический диктант, проблемное исследование.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V3SI9Y2023N50>

Kirish. Zamonaviy jamiyat odamlarga tobora yuqori talablarni qo'yadi. Ijtimoiy raqobat kuchayib borayotgan sharoitda yosh shaxs o'zi ega bo'lgan bilim va ko'nikmalarni ijodiy qo'llash qobiliyatiga ega bo'lishi kerak. Shu maqsadda zamonaviy ta'lim shaxsning o'ziga xosligi bilan ajralib turadigan ijodiy salohiyatini shakllantirishga xizmat qiluvchi kreativlik, kreativ fikrlashni rivojlantirish muammosini ustuvor vazifa sifatida ilgari surmoqda.

G'ayrioddiy ijodiy qobiliyatlar siri, dahoning sirlari va u bilan bog'liq bo'lgan barcha narsalar insoniyatni doimo tashvishga solib kelgan. Ilmiy ijod tabiati haqida birinchi eslatmani qadimgi faylasuflar asarlarida uchratamiz. Aristotel o'z asarlarida mantiqiy xulosalar algoritmini qurish orqali yangi bilimlarning paydo bo'lishini aniqlashtirishga harakat qiladi.

Bu yo'nalishga ko'ra har qanday faoliyat, jumladan, ijodiy faoliyat ham urinishlar, sinovlar, muvaffaqiyatsizliklar va muvaffaqiyatlar zanjiri sifatida tavsiflanadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi. A. Maslou, R. Mey ijodkorlikni o'z-o'zini namoyon qilish usuli deb hisoblashadi. Kreativlik - bu o'z-o'zini ijobiy baholashga yordam beradigan va shaxsning rivojlanishida o'zini namoyon qilish va o'zini o'zi targ'ib qilishini ta'minlaydigan o'zgartiruvchi kuchdir.

XX-asrning 70-yillari oxirida jamiyatning inson ijodiga bo'lgan ehtiyoji ortdi. Jamiyatning ijodkor shaxsga bo'lgan ehtiyoji ortdi, ilmiy texnologiyalarning o'sishi ijodkorlik sohasidagi izlanishlarga turtki berdi (Dj.Gilford, Dj.Renzulli va boshqalar).

Rus psixologiyasida ijod fenomenologiyasini birinchi marta tilshunoslar D.B. Lezin, D.N. Ovsyaniko-Kulikovskiy o'rgandi [1].

XX asrning 20-yillarining ikkinchi yarmida ijodkorlikni o'rganishga analitik yondashuvning boshlanishi haqida gapirish mumkin. Bu yondashuv I.N.Dyakov, P.A.Rudik, A.V.Petrovskiy tomonidan amalga oshirila boshlandi.

Ijodiy jarayonlarni har tomonlama tadqiq etgan olimlar Ya.A.Ponomarev (1960), A.V.Bryushlinskiy (1967), O.K.Tixomirov (1967) va boshqalarning ilk asarlari paydo bo'ldi [3].

Kreativlik:

- mustaqil ravishda muammolarni qo'yishga, ko'plab original g'oyalarni yaratishga va ularni noan'anaviy tarzda hal qilishga yordam beradigan shaxsning intellektual va shaxsiy xususiyatlari majmuasini anglatadi.

- inson ma'naviyatining ajralmas tomoni va shaxsning ijodiy o'zini - o'zi rivojlantirish sharti bo'lib, sezgirlik, muammolarga sezgirlik, yangi g'oyalarni berish bilan ifodalanadigan shaxsiy ijodiy toifa sifatida.

- yangi narsalarni yaratish uchun o'rnatilgan stereotiplarni o'zgartirish.

Shunday qilib, bilimni egallash qobiliyati, o'rganish qobiliyati, bilim va tajribani qo'llash qobiliyati, aql, tajribani o'zgartirish qobiliyati - kreativlik deb ataladi [5].

L.B.Ermolaeva-Tomina tadqiqotchilarning kreativlik tajribasini umumlashtirib, ijodkorlikni u yoki bu shaxsda u yoki bu darajada namoyon bo'ladigan turli qobiliyatlar yig'indisi sifatida belgilaydi.

Muhokama. Kreativlikning tarkibiy qismlariga quyidagilar kiradi: qiziqish, yangilik, ijodiy tasavvur, sezgi, o'xshashliklarni aniqlash qobiliyati, o'z-o'zini tanqid qilish, mantiqiy qat'iylik, dalillarning turli shakllaridan foydalanish qobiliyati - va boshqalar.

Kreativlik ko'p jihatdan namoyon bo'ladi: originallik, tez fikrlash, kutilmagan yechimlarni topish qobiliyati, boy tasavvur, yangi original mahsulotlarni yaratish.

Kreativlik uchun to'siqlar:

1. Ishonchlilikka intilish. Noaniqlik qanchalik ko'p bo'lsa, yangi va kutilmagan narsalarni topish imkoniyati shunchalik ko'p bo'ladi.

2. Boshqalar tomonidan baholanishidan qo'rqish

3. Stereotiplar (yoshi, jinsi, holati, tamoyillari, odatlari, buzilmas g'oyalari).

4. O'zini past baholash, o'ziga ishonchsizlik.

Bugungi kunning dolzarb muammolaridan biri o'quvchilarning ijodiy faolligini rivojlantirish muammosidir. Ijtimoiy rivojlanishning tez o'zgaruvchan vaziyatida insondan maksimal darajada moslashuvchanlik, tanqidiylik, bag'rikenglik va paydo bo'ladigan muammolarga nostandart echimlarni topish qobiliyatini namoyish etish talab etiladi. Sanab o'tilgan fazilatlar ijodiy shaxslarga ko'proq xos bo'lib, ularga nafaqat tez moslashish, balki har qanday hayotiy vaziyatlarda samarali harakat qilish, turli ijtimoiy jamoalar va iqtisodiy tizimlarda muvaffaqiyat qozonish imkonini beradi. Ijodiy qobiliyatlarning rivojlanishi bolalikdan boshlanadi va ularning shakllanish darajasi shaxsning o'z faoliyatidagi muvaffaqiyati va ijtimoiy harakatchanligining kafolati bo'lib xizmat qiladi. Ushbu sifat barcha ijtimoiy va shaxsiy ahamiyatga ega bo'lgan faoliyatda rivojlanishi mumkin [6]. Ijodiy vazifa - bu yechimning yangi algoritmini topish zarur bo'lgan vazifa.

Kreativlik - inson faoliyati va tashabbusining eng oliy shakli, ya'ni u - shaxsiy o'zini - o'zi anglash shaklidir. Bu dunyoga o'zgacha, o'ziga xos munosabatni bildirish imkoniyatidir. Falsafiy nuqtai nazardan, kreativlik o'z ichiga ijodiy tasavvur qilish, kuzatish va odatdan tashqarida fikrlash qobiliyatini o'z ichiga oladi. Ijodiy qobiliyatlar bilim, ko'nikma va malakalarni tez egallash, mustahkamlash va amaliyotda qo'llashni ta'minlaydi. Psixologik va pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish natijasida o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning quyidagi ko'rsatkichlari aniqlandi:

- ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish asosidagi aqliy mexanizmlarning rivojlanish darajasi: diqqat, xotira, tasavvur;
- bilim va malakalar zaxirasi, ularning sifati;
- o'quvchi tafakkurining rivojlanish darajasi, aqliy harakatlarning murakkabligi (tahlil, sintez, taqqoslash, umumlashtirish);
- qidiruv texnikasi va ijodiy faoliyatni egallash.

Nazariy va empirik umumlashmalarga asoslanib, past, o'rta va yuqori darajadagi ijodiy faoliyat ko'rsatkichlari va mezonlarining sifat xususiyatlarini aniqlash mumkin. Ijodiy faoliyat rivojlanishining past darajasi kognitiv qiziqishning yetishmasligi bilan tavsiflanadi [9].

Biologiya darslarida o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirar ekanmiz, biz tushunishimiz kerakki, bu fazilatlar nazariy fikrlashning rivojlanish darajasi bilan belgilanadi va shuning uchun sinfdagi faktik bilimlar nazariy ma'lumotlarni tahlil qilish, baholash va o'zgartirish vositasi bo'lishi kerak.

Ana shu maqsadlardan kelib chiqib, o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan faol o'quv faoliyatini shakllantirish sharti sifatida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni sinab ko'rish mumkin:

1. Differentsiallashtirilgan ta'lim

Qiziqish va qobiliyatlarni rivojlantirish uchun maqbul sharoitlarni yaratish uchun individual o'qitish usulidan foydalanish. Masalan, ish daftarlari, bosma mashqlar daftarlari, tabaqalashtirilgan topshiriq va testlar va boshqalar.

2. Muammoli ta'lim

Muammoli, qisman izlanish va amaliy usullardan foydalanish, u darsning barcha bosqichlarida, biologik muammolarni hal qilishda zarur hisoblanadi. O'quvchilar turli mavzularda ilmiy maqolalar yozadilar.

3. O'yinga asoslangan ta'lim

Bilim, ko'nikma va qobiliyatlarni o'zlashtirishning shaxsiy va faolligini ta'minlash uchun o'yin usullaridan foydalanish va bolalarni ijodiy faoliyatga jalb qilish. Bunday darslar fanga qiziqishni uyg'otadi.

4. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari qo'llanilgan ta'lim.

Bolalarning intellektual darajasini, qiziqish va kreativligini, mustaqilligini rivojlantirishga yordam beradi. Bu insonning bilim olishi uchun printsiplial jihatdan yangi imkoniyatlar yaratadi va darslarni qiziqarli va ko'rgazmali qiladi. O'quvchilar turli mavzularda o'zlarining taqdimotlarini yaratadilar.

6. Modulli ta'lim

Bu birinchi navbatda bolalarning faol o'quv faoliyatiga, o'quv materialini tez va sifatli o'zlashtirishga va o'quvchilarda barcha "o'zini" rivojlantirishga yordam beradigan usullarni o'zlashtirishga qaratilgan: o'zini - o'zi rejalashtirish, o'zini o'zi tahlil qilish, o'zini o'zi boshqarish. Modulli darslarda o'quvchilar individual, juftlik, doimiy va o'zgaruvchan tarkibli guruhlarda ishlaydi [4].

Zamonaviy maktabdagi dars hali ham ta'lim jarayonining eng muhim tarkibiy qismi bo'lib qolmoqda. O'quvchi uchun barcha eng muhim va eng muhim narsalar sinfda sodir bo'ladi. O'quvchi uchun har bir yangi dars yangi bilim va rivojlanish bosqichiga aylanishini qanday ta'minlay olamizmi? Shu munosabat bilan o'quvchilarning o'z faolligini namoyon etishi, bilim va ko'nikmalarini to'liq ro'yobga chiqarishi, ularni qunt bilan o'qishga undaydigan ish shakllaridan kengroq foydalanish zarur.

Natijalar. Biologiya darslaridagi ijodiy topshiriqlar o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini, kognitiv qiziqishlarini, mavhum va mantiqiy fikrlashni rivojlantirishga imkon beradi; Uning yordamida jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlanadi, fanlararo aloqalar o'rnatiladi.

Biologiya darslarida ijodiy topshiriqlardan foydalanish o'rganish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

O'quvchilarini ijodiy faoliyatini rivojlantirishda quyidagilarga e'tibor berish kerak:

- o'quvchilarni o'z-o'zini bilish, o'z-o'zini anglash jarayonlariga jalb qilish, o'quvchilarga o'z imkoniyatlari, qiziqishlari, cheklovlari haqidagi g'oyalarni atrofdagi odamlar, jamiyat, davlat ehtiyojlari va talablari bilan bog'lashda yordam berish, individual ta'lim jarayoni va kelajakdagi kasbiy faoliyatning tasviri, o'quvchining o'z-o'zini rivojlantirishdagi faoliyatini qo'llab-quvvatlash.

Shundan kelib chiqib, o'quvchini o'quv jarayonining markaziga qo'yish, o'quvchilar dunyoni faol o'rganadigan, bilimlarini amalda qo'llaydigan, o'z faoliyati natijasini chinakam his qiladigan ta'lim uchun shunday sharoit yaratish zarur.

Maktab ta'lim tizimida biologiya kurslari muhim rivojlantiruvchi va tarbiyaviy rol o'ynaydi.

Ushbu maqsaddan kelib chiqib, quyidagi vazifalarni bajarish maqsadga muvofiq bo'ladi:

1. Maktab o'quvchilarining kognitiv qiziqishi va aqliy faolligini rivojlantirish uchun sharoit yaratish.

2. O'quv va qo'shimcha adabiyotlar bilan ishlash ko'nikma va malakalarini shakllantirish, materialni tahlil qilish va xabar, ma'ruza, referat tayyorlashga o'rgatish.

3. O'quvchilarda muammolarni aniqlash, ularni hal qilish yo'llarini topish va xulosalarini asoslash qobiliyatini rivojlantirish.

4. Maktab o'quvchilarining biologiyani o'rganish jarayoniga hissiy va qadriyatlarga asoslangan munosabatini, o'z-o'zini tarbiyalash va o'z-o'zini rivojlantirish zarurligini asoslash, o'z-o'zini ijodiy faoliyatini rivojlantirishni amalga oshirish [7].

Asosiy usullar:

Tanqidiy fikrlash texnikasi, muammoli biologik masalalarni yechish, jadvallar, diagrammalar, tayanch eslatmalar, kalit so'zlar, biologik tushunchalarni shakllantirish. Ushbu usullardan foydalanish o'quvchini passiv o'rganish ob'ektidan faol shaxsga o'tkazish imkonini beradi.

Biologik atamalarni bilish materialni ilmiy tilda taqdim etish qobiliyatini belgilaydi, buning uchun quyidagilardan foydalanish mumkin:

A). yopiq topshiriqlar, bunda o'quvchi taklif qilingan 4-5 variantdan 1 yoki undan ortiq to'g'ri javobni tanlaydi. Bundan tashqari, har bir muqobil javob o'quvchilarning odatiy xatolaridan kelib chiqqan holda ishonchli bo'lishi kerak.

B). yozma vazifalari (tushuncha-termin va uning mazmuni o'rtasidagi muvofiqlikni o'rnatish).

C). to'g'ri ketma-ketlikni o'rnatish bo'yicha vazifalar (rivojlanish bosqichlari, jarayonlar)

D). javobni o'quvchining o'zi tuzadigan topshiriqlar (yetishmayotgan shartlarni kiritish)

E). keraksiz tushunchani chiqarib tashlaydigan vazifalar (4-5 ta tushunchadan ushbu ro'yxatga aloqador bo'lmagan keraksizni chiqarib tashlash va tanlovingizni tushuntirish)

Qizil qon tanachalari, oq qon hujayralari, to'qima suyuqligi, trombotsitlar, qon, plazma (8-sinf); yadro, mitoxondriya, Golji kompleksi, plastidalar (Sitologiya 8-10 sinflar)

F). umumiy qonuniyatlarni aniqlash bo'yicha vazifalar, masalan, akson - dendritlar (neyron jarayonlari), mitoxondriyalar - ribosomalar (hujayra organellalari), barg - xlorofill (fotosintez jarayoni).

G). terminologik diktant, bunda o'quvchilarga bitta mavzu bilan birlashtirilgan bir nechta tushunchalar taklif etiladi, har bir tushuncha uchun - ta'rifni shakllantirish va uni yozib olish yoki og'zaki so'rov o'tkazilsa, savol berish.

H). biologik xatolarni topish va tuzatish vazifalari. Bu usul o'quvchilarga biologik xatolarni o'z ichiga olgan matnni taqdim etish va ularni tuzatishni so'rashdan iborat.

1. Masalan (9-10-sinflar): DNK molekulasidagi xatolarni toping:

A-G-T-T-A-G-C-T-T-G-

T-T-G-A-T-C-G-A-T-C-

Bu topshiriqlarni bajarish orqali o'quvchilar darsda olgan bilimlarini yangi sharoitda qo'llash bilan birga, hayotiy tajribasidan ham foydalanadilar.

I) to'g'ri va noto'g'ri javoblarni aniqlash vazifalari (blef klub yoki viktorina) [2]

Darsda o'quvchilar bilan ishlashda o'qitishning muammoli izlanish usulidan foydalanish maqsadga muvofiq. Usulning asosi hissiy, qidiruv va irodali tomonlarni o'z ichiga olgan muammoli vaziyatlarni yaratishdir. Fikrlash muammolan (savol, qarama-qarshilik) boshlanadi, uni hal qilish fikrlash jarayoniga olib keladi.

Masalan, "Qon va qon aylanishi" (8-sinf) mavzusini o'rganayotganda o'quvchilardan bir nechta faktlarni tushunishlarini va ularni tushuntirish bo'yicha fikr bildirishlarini so'rash mumkin:

1. Nima uchun hayvon qoldig'i bir sutka ichida parchalana boshlaydi, lekin bu jarayon tirik organizmda sodir bo'lmaydi, tushuntiring;

2. Asalari chaqishi asalarichi uchun xavfsizdir. Buni tushuntiring.

8-sinf: Mavzu: "Odamning tayanch-harakat tizimi"

1. Nima uchun to'pni uloqtirganda qo'l yelka bo'g'imidan tushmaydi?

2. Tushuntiring: nega suyak yengilligiga qaramay, shunchalik kuchli, qattiq va elastik?

Mavzu: "Ovqat hazm qilish tizimi"

1. Ko'p miqdorda go'shtni iste'mol qilishdan oldin, bir kishi bir stakan suv, ikkinchisi bir stakan qaymoq, uchinchi bir stakan bulion ichdi. Bu go'shtning hazm bo'lishiga qanday ta'sir qiladi?

O'quvchilar o'z bilimlariga tayangan holda bahslashish, jamoaviy mulohaza yuritish jarayonida o'z tengdoshlarining fikrini erkin ifoda etadilar va diqqat bilan tinglaydilar, muammolarni hal qiladilar, yangi bilimlarga ega bo'ladilar.

O'quvchilarning qiziqishi haqiqatni aniqlash, faktlarni solishtirish va tahlil qilish uchun materialni izlashga bo'lgan ehtiyoj bilan belgilanadi.

Bolaning maktabda ta'lim olishini uni jamiyat hayotiga tayyorlash, deb hisoblab, unga mustaqil ravishda o'qishni va ko'zlangan ta'lim zanjiri sari ongli ravishda harakat qilish imkonini beradigan faoliyatni tashkil etish usullarini ishlab chiqish zarur. Ushbu maqsadga erishishda o'qituvchining darslik matni, qo'shimcha adabiyotlar va ma'lumotlar bilan mustaqil ishlashni tashkil etish qobiliyati katta rol o'ynaydi.

Yangi materialni o'rganish va o'quvchilarning bilimlarini tekshirishda bolalarni qo'llab-quvvatlovchi sxematik eslatmalarni, jadvallarni va kalit so'zlarni tuzish va ulardan foydalanishga jalb qilish mumkin. Matnni o'zgartirish bilan ishlash tahlil va sintez, taqqoslash, asosiy, muhim fikrlarni ajratib ko'rsatish, tushunchalar o'rtasidagi ichki aloqalarni o'rnatishning aqliy operatsiyalari bilan bog'liq bo'lib, barcha o'quvchilarda mantiqiy fikrlashni faollashtiradi, fikrlarni to'g'ri va majoziy ifodalashga o'rgatadi [8].

Shu maqsadda o'quvchilarga turli xil ijodiy vazifalarni taklif qilish mumkin:

- O'simlik va hayvon hujayralarida sodir bo'ladigan katabolizm va anabolizm jarayonlarining qiyosiy tahlilini o'tkazish. Farqi nimada? Tushuntiring.

- Prokariotlarning tuzilish xususiyatlari va hayot faoliyatidan kelib chiqib, bakteriyalar tushunchasiga ta'rif tuzing. Birinchisi tirik organizmlarning umumiy guruhiga a'zolikni bildiradi, ikkinchisi bu guruhni boshqalardan ajratib turadigan muhim xususiyatlar ro'yxatini o'z ichiga oladi.

- Yozda suv havzalarida ko'pincha bir hujayrali suvo'tlarning haddan tashqari ko'payishi kuzatiladi. Qaysi sharoitlar bu jarayonni qo'zg'atishi mumkin? Uning suv ombori uchun oqibatlar qanday bo'lishi mumkin?

- Bir yosh bog'bon ildizpoyalari yordamida qulupnayni ko'paytirishga qaror qildi. Sizningcha, u muvaffaqiyatga erishadimi va nima uchun? Javobingizni asoslang.

Xulosa. Shunday qilib, o'quvchilarning dunyoqarashi kengayadi, har bir biologik hodisa boshqalar bilan bog'liq holda ko'rib chiqiladi, sabab-oqibat munosabatlari o'rnatiladi, o'rganilayotgan narsaning amaliy yo'nalishi ko'rsatiladi.

Pedagogik jarayonda ijodiy fikrlashni rivojlantirish, agar har bir mavzu bo'yicha o'quvchilar ijodiy topshiriqlar tizimini - mantiqiy operatsiyalarning sanab o'tilgan har bir guruhi uchun maxsus usullardan foydalangan holda ijodiy topshiriqlar to'plamini bajarsalar ta'minlanadi. O'quvchilarni bu usullardan bevosita va birgalikda qo'llashga o'rgatish ijodiy tafakkurni rivojlantirishning mazmun-mohiyatini tashkil etadi.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Андреева Г.М. Социальная психология: учебник для вузов. – М.: Аспект - Пресс, 2000. – 376 с.
2. Балабанова В. В., Максименцева Т. А. Предметные недели в школе: биология, экология, здоровый образ жизни. – Волгоград: Учитель, 2003. – 154 с.
3. Барышева Т.А., Жигалов Ю.А. Психолого-педагогические основы развития креативности. – СПб.: СПГУТД, 2006. – 175 с.
4. Ibragimova G.N. Interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalari asosida talabalarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish. - Toshkent-2017, avtoreferat, 38-b.
5. Линдсней Г. Творческое и критическое мышление: Хрестоматия по общей психологии. – М., 1981. – 354 с.
6. Рындак, В.Г. Творчество. Краткий педагогический словарь / В.Г. Рындак. – Оренбург: ОГАУ, 2001. – 183 с.
7. Серовайская, Д.Е. К вопросу о развитии креативности обучающихся во внеурочной работе по биологии // Сборник статей Международной научно-практической конференции (19 – 21 ноября 2019г., г.Санкт-Петербург). Вып. 17. –СПб.: Своё издательство. – 2019. – 89 с.
8. Toshpulatova D.S. Biologik ta'limda o'quvchilarni kreativ faoliyatini rivojlantirish imkoniyatlari // O'zMU xabarlar. –2022, №1/5. – 24-125 b.
9. Яковлева Е.Л. Методические рекомендации учителям по развитию творческого потенциала учащихся. – М.: Академия, 1998. – 490 с.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 5/9 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).